

PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS
EGYETEM

Európai Értékvizsgálat Magyarországon 2008

A 2009. május 11-ei sajtótájékoztató anyaga

EVS Sajtótájékoztató

2009. május 11.

Press release

Az Európai Értékrend Vizsgálat (EVS) 1981, 1990 és 1999 után már negyedik alkalommal méri fel egységes szempontrendszer alapján a kontinens országaiban élők értékválasztását, kutatja az európai nemzetek és kultúrák karakterének közös jellemzőit, illetve a köztük fellelhető különbségeket. A kilencévente elvégzett vizsgálat aktuális felmérése 45 ország részvételével történt, ami a későbbiekben Európa teljes lakosságára kiterjedő összehasonlítást tesz majd lehetővé.

A felmérés többek között a társadalmi felelősségvállalással, egyes társadalmi intézményekkel, demokráciával, politikával, a munka világával, a szegénységgel, hátrányos helyzettel kapcsolatos véleményekkel, valláshoz, identitáshoz, információs társadalomhoz fűződő attitűdökkel foglalkozik.

A Tilburgi Egyetem (Hollandia) által koordinált 2008-2009-es kérdőíves felmérés magyarországi vizsgálatát a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal támogatásával, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem megbízásából a Forsense Közvéleménykutató Intézet végezte a felnőtt korú magyarországi népességet reprezentáló 1500 fő megkérdezésével. A nemzetközi felmérés összesített eredményei 2010-re várhatók. A sajtótájékoztatón a magyarországi felmérés első eredményeit és az időbeli változásokat ismertetjük.

Az általános közérzet mutatói változatlanságot, vagy enyhe javulást mutatnak a rendszerváltás óta eltelt időszakban. Az egyéni boldogság, az egyéni élettel való elégedettség, vagy az egészség szubjektív megítélése mind arról tanúskodnak, hogy az életminőségben mutatkozó változások alapvetően pozitív irányúak a teljes lakosságot tekintve. Az egyéni gondolkodást meghatározó értékrend változását mutatja az is, hogy a Ronald Inglehart által megfogalmazott posztmaterialista értékek térnyerése mutatkozik, ami általában az alapvető anyagi szükségletek magas fokú kielégítettségére, az ezen túlmutató problémák észlelésére vezethető vissza.

Kevésbé kedvező a kép, amennyiben az egyén és az őt körülvevő társadalom viszonyát vizsgáljuk. A bizalmatlanság léghőmérőül tanúskodik, hogy a válaszadók közel 80%-a osztja azt a nézetet, miszerint az ember nem lehet elég óvatos másokkal szemben, s a korábbi felmérésekhez viszonyítva enyhén növekedett a bizalomhiány. A bizalmatlanság együtt jár a legszűkebb környezeten túli, tágabb társadalom iránti nagyfokú érdektelenséggel. A válaszadók nagy részét kizárólag a saját családjának az életkörülményei foglalkoztatják, s már a közvetlen szomszédság esetében is erős ignorancia tapasztalható, ami a kör tágításával párhuzamosan növekszik.

Hasonló képet kapunk, ha a személyes hovatartozás, identitás földrajzi tényezőit vizsgáljuk. A legtöbb válaszadó legszűkebb pátriáját, lakóhelyét említi arra a kérdésre, hogy elsődlegesen hová tartozónak érzi magát. Ugyanakkor a második leggyakoribb említést Magyarország kapta, s ez utóbbi esetében egyértelmű növekedés tapasztalható, míg a lakóhely esetében stagnálást, vagy enyhe visszaesést látni. A regionális identitás csak a második legfontosabb tényezők között jelenik meg jelentősnek mondható arányban (bár itt is némi visszaesés tapasztalható),

ugyanakkor a nemzetek feletti, európai identitás, vagy az egész világhoz kötődés továbbra is alig jellemző.

A távolságtartás és a bizalmatlanság a közügyekkel, közintézményekkel szemben is erősen érzékelhető. A rendszerváltás óta jelentős mértékben csökkent a politika iránt érdeklődők számaránya, ma a válaszadók közel kétharmadát nem nagyon, vagy egyáltalán nem érdekli a politika. Ezzel összefüggésben a különböző közintézményekkel szemben tanúsított bizalom szintje is összességében csökkent, s ezen belül a politikai pártok, a kormány és az Országgyűlés esetében a legalacsonyabb.

A piacgazdaság kiépülésével és megszilárdulásával párhuzamosan felerősödtek azok a nézetek, amelyek ennek a folyamatoknak a negatívumaira világítanak rá:

- Szűk két évtized alatt több mint másfélszeresére nőtt azok aránya, akik szerint inkább a jövedelmek egyenlőségére kellene törekedni, mint sem az egyéni teljesítmények nagyobb fokú ösztönzésére.
- Megduplázódott azok száma, akik szerint inkább az állami tulajdon arányát kellene növelni az üzleti szférában és az iparban, szemben a magántulajdon térhódításával.
- Csökkent azok aránya, akik határozottan állást foglalnak a verseny pozitív mivolta mellett.
- Ha az egyéni szabadság és a társadalmi egyenlőtlenség közül kell választani, akkor 2008-ban már valamivel többen vannak, akik az utóbbira voksolnak, míg 1990-ben még egyértelműen a szabadság hívei voltak többen.

A szegénység vélt okai közt is kiemelkedő helyet kap a társadalmi igazságtalanság, ezzel párhuzamosan ugyanakkor emelkedett azok aránya is, akik magukat a szegényeket (is) okolják helyzetükért.

Jó érzékelteti az uralkodó közhangulatot, hogy míg 1990-ben, a kommunizmus bukását követő első demokratikus választások évében a megkérdezettek 74%-a vélte úgy, hogy meg kell változtatni társadalmunk szerveződését, addig 2008-ban ugyanez az arány 83%. A változást akarók döntő része ugyanakkor most is – csakúgy, mint 1990-ben – a fokozatos reformok híve, s mindkét felmérés során csak 6-6% volt a radikális, forradalmi változtatások híve.

A jelenlegi társadalmi berendezkedéssel szembeni bizalmatlanságot mutatja, hogy nőtt a demokrácia hiányosságait felismerők aránya, akár a döntéshozatal határozottságáról, akár a közrend fenntartásáról, akár a gazdaságról van szó. Ezzel együtt a magyar társadalom döntő többsége egyetért azzal az állítással, hogy minden hiányosságával együtt még mindig a demokrácia a legjobb kormányzati rendszer. Ezt támasztja alá az is, hogy négy lehetséges hatalmi forma közül a hadsereg uralma szinte semmilyen, az erőszakú, demokrácia felett álló vezető uralma pedig szűk bázissal rendelkezik (bár utóbbi esetében növekvő szimpátia tapasztalható 1999-hez viszonyítva). Ezzel szemben a demokratikus politikai rendszer közel 80%-os támogatottsággal rendelkezik.